

Nr 236.

Av herr **Sjöblom m. fl.**, om anslag till inlösande av visst antal exemplar utav *Nordisk statistisk tidskrift*.

Under åberopande såväl av bilagda handlingar rörande grundaren och utgivaren av *Nordisk Statistisk Tidskrift* fil. dr Thor Anderssons anhållan hos Kungl. Maj:t om anvisandet av 5,000 kronor för nämnda tidskrifts utgivande och utdelande till allmänna läroverk, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarier, folkhögskolor, lantbruks- och lantmannaskolor, tekniska och handelsläroverk samt av bifogade uttalanden om samma tidskrift av Sveriges förnämste nu levande vetenskapsman, professor E. Phragmén, som även torde vara landets bäste kännare av den teoretiska statistikens svåraste spörsmål, av chefen för Norges bank, N. Rygg, förutvarande direktör för Norges statistiska centralbyrå, vilken under sitt chefskap för byrån planlade Norges sista folkräkning 1920, som i dagarna föreligger avslutad i tryck och artar sig att komma att intaga främsta platsen i hela världens hittills offentliggjorda folkräkningslitteratur, av Danmarks förnämste nu verksamme vetenskapsman, professor vid universitetet i Köpenhamn, W. Johannsen, som förvärvat sig världserkännande även genom banbrytande arbete för statistikens användning i biologisk forskning, samt av en av Danmarks förnämste försäkringsmän, direktören, ledamoten av danske riksdagens folketing, V. E. Gamborg, som under mångårig verksamhet ådagalagt även framstående erfarenhet i statistiska spörsmål, få vi hemställa,

att riksdagen till inlösande av 200 exemplar av *Nordisk Statistisk Tidskrift* för utdelning till allmänna läroverk, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarier, folkhögskolor, lantbruks- och lantmannaskolor, tekniska och handelsläroverk måtte anvisa ett belopp av 5,000 kronor.

Stockholm den 21 januari 1924.

Oscar Osberg.

Per Henning Sjöblom.

Nils Johansson,
Brånalt.

Bilagor.

1923 den 2 november.

Nr 38.

Ämbetsskrivelse till kanslersämbetet för rikets universitet.

Avskrift till: 1) skolöverstyrelsen för kännedom; 2) lantbruksstyrelsen för d:o; 3) jordbruksdepartementet för d:o; 4) statistiska centralbyrån för d:o.

Hos Kungl. Maj:t har filosofie doktorn Thor Andersson anhållit om understöd av statsmedel för utgivande av nordisk statistisk tidskrift.

I ärendet hava utlåtanden avgivits dels den 29 juni 1923 av kanslersämbetet för rikets universitet, som hört filosofie fakultetens vid universitetet i Uppsala humanistiska sektion, dels ock, efter det Andersson inkommit med en skrift, den 10 augusti 1923 av skolöverstyrelsen, den 13 september 1923 av lantbruksstyrelsen och den 8 oktober 1923 av statistiska centralbyrån.

Kungl. Maj:t finner ej skäl bifalla ifrågavarande ansökning.

Detta får jag, på nådigste befallning, meddela kanslersämbetet för vederbörandes underrättande. Stockholm den 2 november 1923.

SAM CLASON.

/ Börje Knös.

Bestyrkes, å tjänstens vägnar:

Oscar Sahlin.

Ang. understöd för utgivande av Nordisk Statistisk Tidskrift.

Till Konungen.

Trots snart två seklers verksamhet torde icke statistiken i Sverige vare sig i teoretiskt eller praktiskt hänseende intaga den ståndpunkt den med hänsyn till befolkningens andliga och fysiska beskaffenhet borde hava nått. För att bidra till att statistiken i Sverige må komma och förbliva i första ledet bland hela världens statistik, varför Sverige torde hava bättre förutsättningar än något annat land, har Nordisk Statistisk Tidskrift grundats.

Tidskriftens närmaste mål anges i artikeln *Statistikisering*, sid. 2—5, och i artikeln *Riksstatistiska uppgifter i Sverige*, särskilt sid. 228—232. I bilagda av juris doktor Curt Rohtlieb författade artikel om *statistik och erfarenhet* belysas vidare tidskriftens uppgifter.

Tidskriften vill även söka vara ett medel för den upplysning, varom jag talat i ett brev till Norges bönders historieskrivare professor Oscar Albert Johnsen om nordisk framtidspolitik, vilket offentliggjorts som inledning till boken om Bullarbygdens avfolkning.

Fastän rådande ekonomiska förhållanden bjuda stora vanskligheter för utgivandet av en sådan tidskrift som Nordisk Statistisk Tidskrift, har jag likväl vågat dess start, särskilt tillfölje upplysningens och framför allt

den statistiska upplysningens betydelse såväl för hela kulturens bestånd och framgång som för varje i det mänskliga kulturarbetet deltagande folk och land. Att även Sveriges folk och land må bli bättre kända och skattade i världen är mål för tidskriften. Därför vill den söka genom uppsatser om Sveriges viktigaste sociala och ekonomiska förhållanden göra landet och dess befolkning bättre känt även i främmande land. För att detta mål än säkrare må nås, är tidskriftens strävan att sedan den nordiska upplagan även ekonomiskt betryggats, söka åstadkomma en engelsk upplaga för utdelning särskilt bland inrättningar, organisationer och litterära företag — framför allt de stora världstidningarna — vilka kunna anses vara förnämsta organ för spridande av kunskap om Sverige och svenskar i hela världen. I den engelska upplagan skulle även ingå siffersammanställningar om rikets viktigaste sociala och ekonomiska förhållanden och viktigare förändringar däri. Tidskriften kan därigenom göras till en fortlöpande statistisk årsbok, samtidigt som den bildar ett fortlöpande arkiv för artiklar om rikets viktigaste ekonomiska och sociala förhållanden. Olika officiella och andra inrättningar i Sverige utsända icke sällan trycksaker om sistnämnda förhållanden, men deras öde bliver alltför ofta att fastställa att papperskorgen är en världsföreteelse. En artikel i en tidskrift har redan genom formen för offentliggörandet större utsikt att undgå det öde, som alltför ofta drabbar det mera tillfälliga tryckalstret. Offentliggöres så artikeln i en tidskrift, som bland sina ständiga medarbetare räknar Tysklands förnämste och Rysslands förnämste och bland övriga medarbetare Österrikes förnämste nu levande statistiker, torde artikelns bevarelse- och användningsmöjligheter än mera ökas. Förslaget till en engelsk upplaga av tidskriften har även hälsats med bifall och den väl för närvarande bäste kännaren huru propagandan för Sverige i främmande land bör bedrivas, Sveriges generalkonsul i London, Sahlén, uttalade i sitt föredrag i Järnkontoret den 25 sistlidna oktober följande: »Det är tal om utgivande av en engelsk upplaga av Nordisk statistisk tidskrift. Man skulle på detta sätt skaffa en synnerligen välkommen källa för information om våra förhållanden i utlandet».

Genom utgivandet av en engelsk upplaga skall den nordiska upplagan kunna göras mera nordisk ifråga om bokstavsspråk och dess arbete för nordens statistikisering även i bokstavsspråkligt hänseende underlättas. Kan en engelsk upplaga åstadkommas, är den nordiska upplagan avsedd att återgiva allt med undantag för artiklar med övervägande rent matematiskt innehåll på nordiska språk. Men även i dess nuvarande form torde tidskriften med nämnda undantag vara läsbar utan särskilda tekniska kunskaper av något slag och icke bjuda några avsevärda svårigheter allra minst för lärarpersonalen i Sveriges högre undervisningsväsen. Allt ifrån planläggandet av tidskriften har det varit min innerliga önskan att kunna göra tidskriften tillgänglig för ifrågavarande undervisningsanstalter, deras lärarepersonal och lärjungar. Då högsta ledningen av nämnda undervisningsväsen ställt sig synnerligen förstående för denna önskan, väl fattande att största bristen i Sveriges nuvarande kultur är frånvaron av tillräcklig upplysning om samhällsförhållanden och samhällsföreteelser, för vilken upplysning statistiken är den vetenskapliga grunden, får jag härmed underdänigst anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes anvisa 5,000 kronor för tidskriftens utgivande och utdelande till allmänna läroverk, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarier, folkhögskolor, lantbruks- och lantmannaskolor, tekniska och handelsläroverk.

Oeffterrättlighetsförhållanden i Sveriges tryckeriindustri hava förse-
nat utgivandet av tidskriften. Det förhindrar även framläggandet av en i de-
talj utförd kostnadsplan för tidskriften, särskilt vad den största utgifts-
posten eller tryckkostnaden vidkommer. De vidfogade avskrifterna av
räkningarna för första bandets två första häften jämte annat för tidskrif-
tens utgivande behöfligt tryck upptaga tryckeriets krav för nämnda tryck
till 7,045.77 kronor. De två första häftena omfatta 23 av årgångens 40
ark. Tryckkostnaderna för hela årgången jämte särtryck m. m. torde
komma att uppgå till omkring 12,000 kronor.

Den förnämsta utgiftsposten i staten för en vetenskaplig tidskrift är
författararvoden. Tidskriften betalar för närvarande 5 kronor sidan
jämte 25 särtryck. Detta arvode är självfallet alldeles för lågt, även om
gällande valutaförhållanden medföra att utländska forskare icke för när-
varande komma allt för illa ifrå. För nordiska och särskilt svenska för-
fattare, vilkas antal som bidragare till innehållet tidskriften vill hava så
stort som möjligt, måste ersättningen ofta anses otillfredsställande. Detta
är särskilt förhållandet, då författarbidraget mången gång grundar sig på
synnerligen stora räkningar, om vilkas omfång och beskaffenhet icke sta-
tistikern sällan har något mot det utförda arbetet svarande föreställning
eller då bidraget utgöres av litteraturgranskning. Tidskriftens strävan är
att göra litteraturavdelningen så värdefull som möjligt. Den är avsedd
att omfatta icke uteslutande rent statistiska arbeten utan om möjligt även
mera betydande litteraturalster inom andra samhällsvetenskaper, framför
allt inom folkhushållsläran och söker bliva förmedlare av den förnämsta
världslitteraturen inom nämnda områden för norden. Härför krävas fram-
stående litteraturgranskare, som även måste erhålla ordentlig materiell er-
sättning. För första årgången uppgår författararvodena till omkring
3,000 kronor, vilket belopp för framtiden är otillräckligt, om författarna
skola erhålla skälig ersättning för deras arbete och tidskriften som sig
bör betalar för till förmån för dess innehåll särskilt utförda icke sällan
ganska dyrbara räkningar och andra tekniska arbeten.

För litteraturavdelningen och för tidskriftens redigering i dess helhet
behöves tillgång till all viktigare litteratur, som offentliggöres inom de
områden, som tidskriften behandlar. Sverige är i fråga om samhällsve-
tenskaperna även i bibliotekshänseende efterblivet, vilket försvårar och
fördyrar utgivandet av litteratur rörande detta fack. Till sina medarbe-
tare har tidskriften att anskaffa nödig litteratur. Med nuvarande höga
litteraturpriser torde minst 3,000 kronor om året åtgå, om tidskriftens be-
hov av nyutkommen litteratur skall något sänär tillgodoses.

För att tidskriften skall kunna följa pågående vetenskapliga och prak-
tiska statistiska arbeten såväl inom som utom riket måste redaktionen
hava tillfälle, att genom personliga förhandlingar och besök på ort och
ställe, framför allt i nordens övriga land och i de stater utom norden,
vars statistiska såväl teoretiska som praktiska arbete förtjänar största
uppmärksamhet, söka erfa det som försigår och förberedes inom tid-
skriftens områden. Genom sådana förhandlingar och besök är det tid-
skriftens strävan att även söka inhämta kunskapsmaterial för planerade
eller önskliga förändringar i Sveriges riksstatistik och all statistik, som
kan väntas lända till Sveriges och svenskars välfärd. För resor och före-
trädarskap tarvar tidskriften minst 4,000 kronor om året, vilken summa
dock är alldeles otillräcklig för resor till Förenta staterna, med vilkas
nordmän tidskriften önskar vara förbindelseled och om vilkas förhållan-

den den vill sprida kunskap. Det svenska folkets möjligheter i andra land och världsdelar har ännu icke följts med den uppmärksamhet det förtjänar, särskilt av den, som innerligt älskar sitt folk och därför icke saknar den stora kärlekens ångest om det obeständiga i tillvaron.

För expedition och porto åtgå 3,000 kronor om året.

Tidskriften tryckes i 2,200 exemplar, varav 200 beräknas avgå för författarnas särtryck, kostnadsfri utdelning till tidningar och andra, till bytestexemplar med tidskrifter och inrättningar samt kostnadsfri utdelning till åtskilliga inrättningar särskilt i land, vars valutaförhållanden för närvarande omöjliggöra inköp. Den sistnämnda utdelningen är ännu mycket begränsad, men är det tidskriftens önskan, att så fort ekonomin ordnats även inom detta område söka värdigt företräda Sverige.

För närvarande har tidskriften över 500 prenumeranter i Sverige och hoppas kunna fördubbla deras antal. Kan så tidskriften få sin önskan uppfylld, att göras tillgänglig även för ovan nämnda undervisningsanstalter, så bleve bortåt två tredjedelar av hela den nordiska upplagan spridd inom landet. Till utlandet — främst till Norge och Danmark — går redan ett hundratal exemplar, men är det att hoppas, att efter väl utförd propaganda utlandet upptager flera hundra. Prenumeranter i Danmark betala med 25 danska och i Norge med 25 norska kronor. Prenumeranter i Finland erlägga 180 finska mark.

Den utgivare, som vill söka förverkliga här angivna huvudsträvanden för tidskriften, har att så gott som uteslutande ägna sina krafter åt densamma. Den kräver helt sin man — även om hans arbetskraft, som sig bör, är över normalmättet — vilken i all sin bräcklighet har att erinra sig, att vad stort världen sett har verkats av späda krafter, späda av eldhåg, och att Nordisk Statistisk Tidskrift, som vill leva så länge svenskt språk talas av människor, som vilja människans allt bättre människoblivande, bär på sin första sida Lexis' maning till statistiskt arbete för grundandet av en empirisk samhällsetik och Whiteheads erinran om målet för vetenskapligt tänkande ävensom att tidskriftens första uttalanden om Sveriges riksstatistiska uppgifter inledas med den svenske bondens ord, att det är egentligen god statistik som behöves och knappast något annat. Även för utgivaren av Nordisk Statistisk Tidskrift gäller den störste svenske vetenskapsmannens ord, att hans arbete skall vara för framtiden.

Underdånigst

Thor Andersson.

Stockholm den 20 mars 1923.

Den första hälsningen i svenska pressen har Nordisk Statistisk Tidskrift fått av huvudredaktören för Stockholms Dagblad Wilhelm Ericson, som i sin tidning den 20 april 1922 skriver följande:

NORDISK STATISTISK TIDSKRIFT

EN NY PLATTFORM FÖR SPRIDANDE AV KÄNNEDOM OM DE NORDISKA FOLKEN

Utan tvivel är statistiken, rätt behandlad, ett bland de mest verksamma medlen att inom världssamhället sprida kunskaper om detta samhälles olika medlemmar. För oss, som bo ett stycke från allfarvägen, är det alltid ett crux, att de stora kulturfolken hava så bristfälliga föreställningar om våra förhållanden, vår civilisatoriska standard. Varje strävan, som

har till mål att vidga kunskapen ute i världen om vårt lands utveckling, är därför värd erkännande, stöd och uppmuntran.

Ur sistnämnda synpunkt bör man med livlig tillfredsställelse hälsa framträdandet av Nordisk Statistisk Tidskrift, en brett planlagd publikation, vars första häfte nu utkommit med bidrag av ett antal märkesmän på den statistiska vetenskapens och praktikens områden. Tidskriften är avsedd att utkomma med ett häfte i kvartalet, och debuthäftet är en volym på omkring 200 sidor. Företagets upphovsman och tidskriftens utgivare är den bekante statistikern doktor Thor Andersson, som i ett öppet brev till John Burns framlägger det intressanta arbetsprogrammet.

Det är verkligen ingen överdrift, om man säger, att Nordisk Statistisk Tidskrift startat lyckligt, ty det första häftets innehåll väger framför allt kvalitativt tungt. Rent vetenskapliga bidrag hava lämnats av de berömda professorerna L. von Bortkiewicz, Al. A. Tschuprow och W. Johannsen, och vid deras sida framträda ledande personer inom de nordiska ländernas statistiska centraler med intresseväckande uppsatser, belysande skilda områden av nationell utveckling. Recensioner och statistisk bibliografi utfylla den värdefulla volymen.

På samma gång man lyckönskar utgivaren till den vackra starten, vill man gärna uttala en förhoppning om att hans djärva initiativ måtte röna det stöd och den uppmuntran, som det förtjänar. Nordisk Statistisk Tidskrift har en verklig mission att fylla.

SVENSK HANDELSTIDNING den 27 april 1922 skriver:

Den sedan någon tid planerade Nordisk statistisk tidskrift har nu under dr Thor Anderssons redigering utkommit med sitt första nummer, om vilket i korthet torde kunna sägas, att det fyller alla, t. o. m. de högst spända förväntningar på samvetsgrannhet, vetenskaplig vederhäftighet och ett omväxlande, intressant innehåll. Utgivarens stora och kända intresse för den statistiska vetenskapen borgar i sig självt för en gedigen produkt, men det är detta oaktat dock överraskande, att bidrag från så många håll och i ett så stort antal rent dagsaktuella ämnen stätt att vinna. Man kan utan tvekan fastslå, att tidskriften har alla förutsättningar att bli det hjälpmedel för ett medvetet och logiskt studium av statistikens alltomfattande vetenskap med en utpräglad blick på den praktiska och aktuella tillämpningen, vilken utgivaren tänkt sig. Och statistiken är, såsom dr Andersson framhåller i sitt företal — vilket har formen av ett öppet brev till den engelska politikern John Burns — grunden för samhällsstudiet. »Hur oundgängligt det än är att känna det förutvarande för att med utgångspunkt från det närvarande kunna erhålla någon föreställning om det närmast kommande — detta är statistikens även praktiska huvuduppgift för det arbetande folkhushållet — så måste det statistiska arbetet i det framtidskridande samhället omläggas, så att det griper ögonblicket med skarpaste skön för framtiden.»

Förutom ännu ett par bidrag av dr Andersson själv innehåller tidskriften ett större antal bidrag i både teoretisk och tillämpad statistik. Till den förra gruppen höra »Die Variationsbreite beim Gauss'schen Fehlergesetz» av L. v. Bortkiewicz, »Lehrbücher der Statistik» och »Das Gesetz der grossen Zahlen und der stochastisch-statistische Standpunkt in der modernen Wissenschaft» av Al. A. Tschuprow och »Befolkningsstatistiken

i Finland» av A. E. Tudeer. Av intressanta ekonomiskt-statistiska bidrag böra nämnas: »Jordbrukets utveckling i vissa delar av Skåne och Danmark», ett led i dr Ernst Højers intressanta lantbruksstatistiska undersökningar, »Die allrussischen Landwirtschaftszählungen von 1916 und 1917» av Stan. Kohn, samt »Interskandinavisk handelsstatistik 1912—1918» av Johs. Dalhoff. Bland de övriga samtliga intressanta och förstklassiga bidragen märkas en posthum uppsats av professor O. Montelius »Statistics and Prehistoric Science», »Biologi og Statistik» av W. Johannsen, samt »Statistik og Historie» av A. O. Johnsen. Ett isländskt bidrag av Thorstein Thorsteinsson märkes även. I övrigt innehåller tidskriften meddelanden i facksaker, nordisk statistisk bibliografi, statistisk tidskriftsöversikt och nya böcker samt recensioner.

VERDENS GANG, 18 november 1922.

Nordisk Statistisk Tidskrift.

Blant fagstatistikkerne her hjemme har det i et aars tid vært kjent at dr. Thor Andersson i Sverige har arbeidet med aa faa istand et nordisk statistisk tidsskrift. Mange har stillet sig noksaa skeptisk til planen, fordi man har ment at det var vanskelig for den forholdsvis snevre krets av fagfolk aa bære et saadant tidsskrift selv om man regner med Sverige, Danmark, Finland, Island og Norge. Dr. Thor Andersson har imidlertid ikke latt sig avskrekke av dette, men har arbeidet med saken med utrettelig energi. I disse dager er det første hefte av tidsskriftet kommet. Dette hefte er særdeles rikholdig og alsidig. Det inneholder rent teoretiske artikler av den bekjente russiske statistiker A. L. A. Tschuprow og av den mest kjente tyske representant for den matematiske statistikk, L. v. Bortkiewicz, artikler om statistikkens forhold til historie og biologi av professor Montelius, professor Johannsen og av professor dr. Alb. Oscar Johnsen. Av de andre bidrag vil jeg nevne den svenske byraachef Ernst Højers meget intressante undersøkelse av jordbrukets utvikling i visse deler av Skaane og Danmark. Gjennem litteraturfortegnelser og litteraturanmeldelser har utgiveren søkt aa holde leseren a jour med nytt paa statistikkens omraade.

Utgiveren har stillet sig det høie men meget vanskelige maal aa lære ogsaa dem som ikke hører til fagmennenes krets statistikkens betydning, som grunnlag for samfundsvidenskapen. Lykkes det dem aa holde tidsskriftet oppe paa det samme nivaa som første hefte, vil det ikke være hans skyld om maalet ikke naaes.

Tidsskriftet er planlagt aa komme ut i fire hefter om aaret. Nærmere opplysninger om tidsskriftet, om abonnement etc. vil faaes ved henvendelse til utgiveren dr. Thor Andersson, Strängnäs, Sverige.

Gunnar Jahn.

NORDISK FÖRSÄKRINGS TIDSKRIFT. Band 2 s. 476.

Nordisk Statistisk Tidskrift, utgiven av dr Thor Andersson. Band 1, häfte 1. Anmält av docenten, fil. dr H. Cramér.

Inom alla mänskliga verksamhetsområden arbetas i dessa dagar med iver på den nyorientering, som världskriget gjort nödvändig. De med så stor omsorg knutna band, som i den gamla världen förenade kulturarbetare

av olika nationer till gemensamt samarbete, ha slitits sönder, och nu se vi från skilda håll — tyvärr ännu icke från alla — ansträngningar göras för att återknyta de brustna trådarna. De »neutralas» roll i detta arbete är svår, men viktig; för den som har nog energi och självförtroende att gripa sig verket an finnes det här stora uppgifter. Som ett led i dessa strävanden kan man tyda det nygrundande av vetenskapliga tidskrifter med internationell anläggning, som vi här i Sverige under de senare åren bevitnat på flera områden, och icke minst ur denna synpunkt bör man hälsa de nyfödda med glädje, om ock ett visst mått av ängslan samtidigt torde vara på sin plats. Ty över hövan goda livsvillkor pläga sällan bjudas de unga individerna av släktet vetenskapliga tidskrifter.

Släktets sistfödda svenska medlem är Nordisk Statistisk Tidskrift, utgiven av dr *Thor Andersson*, Strängnäs. Innehållsförteckningen till dess första häfte visar en rad av verkligt förstklassiga författarnamn, som från de mest skilda sidor belysa den statistiska metodens användbarhet. Tidskriftens internationella karaktär framgår därunder, att författarna representera ej mindre än 7 olika nationer. Det är att hoppas, att utgivaren i fortsättningen skall lyckas förvärva bidrag även från de hittills ej företrädde nationella skolorna; särskilt viktigt torde det för tidskriften vara att knyta förbindelser med den livskraftiga engelska skolan, även om det må vara tillåtet att hoppas, att dennas mest påtagliga överdrifter hållas utanför tidskriftens spalter.

Det föreliggande häftet inledes med ett programuttalande av utgivaren i form av ett brev till John Burns, avtryckt på svenska och engelska. Man måste beundra den varma entusiasm, som röjer sig däri, även om författaren på vissa punkter synes offra något åt den hos vetenskapsmän — och ej blott hos dem — alltför vanliga överskattningen av det egna fackets betydelse för mänskligheten. Härefter följer ett arbete av *Bortkiewicz*, ägnat åt en sannolikhetsteoretisk undersökning av »variationsbredden» vid ett givet antal observationer, som antagas följa den *Gaus-siska* fyllagen. Detta är den enda i teknisk mening matematiska artikeln i häftet, som i övrigt är läsbart utan särskilda tekniska förkunskaper^o av något slag. Närmast i ordningen komma, jämte ett kort fragment av *Oscar Montelius* — intressant såsom ett av de sista alstren av hans penna — de båda ur allmän synpunkt ojämförligt viktigaste bidragen i häftet: *Tschuprows* »Das Gesetz der grossen Zahlen» och *Johannsens*, »Biologi og Statistik». Den förstnämnda avhandlingen, som i utvidgad form återger ett i Petersburg vid firandet av det berömda »Bernoulliska teoremets» 200-årsjubileum hållet föredrag, giver en briljant översikt av de statistiska frågeställningarnas och den statistiska metodens gradvisa inträngande i olika vetenskaper samt en analys av deras väsen, såsom författaren uppfattar det. Det skulle vara frestande att ingå på en närmare diskussion av denna sällsynt intresseväckande avhandling, men därtill är ej platsen i ett kort referat. Ej heller *Tschuprow* torde gå alldeles fri från beskyllningen för att vilja låta de statistiska synpunkterna dominera i väl hög grad; det är i detta avseende karakteristiskt, när han (sid. 60—61) framställer sådana fenomen som guldstoffets avskiljande ur sand genom vaskning såsom illustrationer till de stora talens lag. Man får lätt den uppfattningen, att för honom det statistiska utforskandet av massföreteelser inom olika vetenskapsgrenar utgör dessas egentliga, högsta arbetsuppgift, ja rent av att det i viss mån onödiggör arbetet på »vanliga», ej statistiskt inriktade problem. Man saknar i arbetet en skarp precisering av vad för-

fattaren egentligen förstår med uttrycket »das Gesetz der grossen Zahlen», en term, vilken som bekant användes i rätt så skiftande betydelse. En betydligt mera kritisk ställning intar *Johannsen*, som, ehuru han uttryckligen inskränker sig till ett enda av statistikens användningsområden, likväl skisserar grundlinjerna till en åskådning av stor räckvidd. Han hävdar för den biologiska forskningens del eftertryckligt betydelsen av individualforskningen gent emot den nödvändigtvis till mindre djupgående resultat förande massforskningen.

I övrigt innehåller häftet en del befolknings- och jordbruksstatistiska arbeten av mera speciell natur, redogörelser för statistiska institutioner och sammanslutningar i olika länder o. s. v. Slutligen märkes en omfattande litteraturkritisk avdelning, där bland annat en del nyutkomna läroböcker i statistik av *Tschuprow* utsätts för en ingående granskning, som särskilt beträffande *Wicksells* av svenska försäkringsföreningen utgivna föreläsningar ger anledning till en ganska besk kritik.

Av denna korta redogörelse för innehållet i den nya tidskriftens förstlingshäfte torde det klart framgå, att starten varit lyckad. Utgivaren har ställt sitt mål högt, och kan det bliva honom möjligt att hålla fortsättningen på samma förnämliga nivå som början, ha vi all anledning att gratulera både honom och oss själva.

SVENSKA DAGBLADET 1923 Nr 26

Curt Rohtlieb: Statistik och Erfarenhet.

Liksom många andra vetenskaper har statistiken för sin tidigare utveckling att tacka en optimistisk felbedömning av vetandets möjligheter. Under 1700-talet, då statistiken fick vetenskaplig form, hyste man ju en rätt allmän övertro på kunskapens makt både att lämna en enkel lösning av världsgåtorna och skänka praktisk nytta. De förhoppningar om näringsarnas förkovran, som under frihetstiden hos oss ledde till genomförandet av en planmässig statistik, på sin tid Europas bäst ordnade, förverkligades dock blott föga. Och samma öde vederforos de teorier om allt mänskligt handlandes lagbundenhet, vilka i mitten av 1800-talet inspirerade belgiern Quételet, den moderna statistikens geniale, men alltför fantasirike nydanare. I statistiken såg han ej blott en ny kunskapskälla av högre värde än de humanistiska vetenskapernas, utan även en omutlig skiljedomare i ett flertal av mänsklighetens livsfrågor.

Mera resonans än denna åskådning har vår kritiska tid säkerligen för det bevingade ord, som på tal om statistik ej sällan citeras: man indelar lögn i tre slag, vanlig lögn, grov lögn och statistik. Citatet är i varje fall bekvämt att använda för att slippa förbi saksakal, hämtade från statistiken. Tydligt sätter man därvid någon annan kunskapskälla högre, antingen detta nu är egen erfarenhet, tradition, sunda förnuftet eller något slags intuitivt vetande. Men trots allt misstroende mot statistiken finner man lätt, att den sedan generationer vinner terräng såsom kunskapskälla. Ingen skulle väl våga en uppskattning av ett lands folkmängd eller av skördens mängd och värde utan ledning av statistik, där sådan finnes. Den personliga erfarenheten räcker ej långt. Och gissningarna om dylika ämnen, när det gäller länder utan statistik, skattas ej högt. I själva verket gälla för hela vår tids intellektuella strävanden två tendenser, som båda måste anlita statistiska hjälpmedel: vårt vetande söker allt exaktare uttryck och allt generellare giltighetsområde.

I det allmänna föreställningssättet är statistiken förknippad med siffror i flera eller färre kolumner. Huru pass nära denna uppfattning kommer en vetenskaplig definition av begreppet statistik skall här ej undersökas. Det riktiga i uppfattningen är att statistiken kan återgiva massföreteelser med kvantitativa beteckningar. Vill man få en aning om huru otillförlitliga vanliga erfarenhetsomdömen äro, kan man jämföra exempelvis de uppgifter om temperatur- och årstidsväxlingar, som vanligen förekomma i dagligt tal, tidningskåserier m. m. med de meteorologiska fackuppgifterna. Frasen »aldrig i mannaminne» är typisk för de förra. En avvikelse från det vanliga, antingen osedvanligt hög eller låg temperatur eller tidig eller sen årstid, betecknas gärna med denna fras, även om ganska nyligen än större avvikelser inträffat. Varav ej följer att kvinnominnet skulle vara stort bättre. Jämförelser med den »gamla goda tiden» lider ofta av samma brist.

När man i dylika frågor sätter statistik och erfarenhet emot varandra, tänker man väl huvudsakligen på den framställningsform — den tabellriskiska eller grafiska — som utmärker statistiken och som nog väcker förhoppning om en absolutare sanning än den som kan ernås. Men just tabellformen eller kurvan fyller sitt syfte att låta det enstaka framstå som ett led av det generella, det tillfälliga och övergående såsom beroende av det konstanta. Även det vetande, som ej tar statistisk form, tenderar emellertid hos varje skolad och reflekterande intellekt mot största möjliga exakthet, söker bringa data eller fakta i relation till varandra och sätter mer eller mindre konsekvent det enstaka och tillfälliga i förhållande till det generella och konstanta. Resultatet blir tyvärr, som man alltför lätt kan konstatera, ofta kient. De ovederhäftiga omdömena i politiska frågor äro alltför vanliga för att exempel skulle behövas, men vad man ej sällan frapperas av är deras livskraft, även i de fall, där de strida mot allmänt kända och erkända fakta. Så länge det gäller flydda tider är den psykologiska förklaringen lätt att finna. Minnet förgyller upp, och gentemot detta har vetenskapen om brist och nöd, om missförhållanden av olika slag under föregående mansålder, ja, om den påtagliga förbättringen om tillvarons hela materiella sida föga betydelse. Om andra sidor av tillvaron kan ju föga eller intet objektivt sägas.

Att statistiskt mäta förändringarna i seder och levnadssätt under en historisk period kan måhända synas orimligt. Men när man finner memorarer och brev av den mest subjektiva läggning återopade som bevis på gångna tiders brister eller företräden, måste man fråga sig om ej tillförlitligare jämförelsemedel finnas. Mer än de materiella grundvalarna för olika tiders dagliga liv kan man väl ej siffermässigt återgiva, men de äro talande nog. Konsten är blott att handskas rätt med de svåröverskådliga källorna. Men just därför kunna några data, utplockade ur den allmänt tillgängliga statistiken, lända till batnad.

Den bästa ledningen kan man utan tvivel erhålla av kommerskollegiets år 1919 genom dr Karl Åmark utgivna »Statistik över det svenska näringslivet åren 1870—1915». För den tidigare delen av denna period äro siffrorna väl i många avseenden ofullständiga, men brödfödan exempelvis kan exakt fastställas för åren 1875—1915. Stegringen utgör 25 procent och kvaliteten har så till vida förändrats, att vetet mer än tredubblats på rågens bekostnad. Potatisförbrukningen steg samtidigt 50 procent. Sötsaker och njutningsmedel mångdubblades; kaffe t. ex. tredubblades, te fyrdubblades samt choklad och kakao mer än hundradubblades. Köttfö-

dan är av många orsaker svårare att tillförlitligt fastställa. Utgår man från kreatursantalet, kan man dock beräkna, att köttportionerna ökats med 30—40 procent samt att fläskportionerna nästan tredubblats. Fisket har sedan 1881, då de första användbara uppgifterna erhöles, till sin myckenhet nästan fördubblats. Om redan dessa siffror ge ett bättre begrepp om skillnaden mellan förr och nu än långa beskrivningar av enstaka hus och hem, bekräftas de vunna slutsatserna genom en jämförelse mellan klädesåtgången på sjuttioalet och perioden 40 år senare. Befolkningen i sin helhet sliter ut dubbelt så mycket bomullskläder och mer än dubbelt så mycket yllekäder och nästan fem gånger så mycket sidenkläder per år under den senare tidrymden. D. v. s. man kasserar kläderna så mycket hastigare. Slitningen är väl snarare mindre än större. Märkligast är dock ökningen av livslängden. Av tillvarons förmåner, vilkas växlingar redan belysts, fick man i genomsnitt under perioden 1861—70 njuta i 41.58 år och perioden 40 år senare 55.77 år.

Naturligen måste man i detta sammanhang varna för alltför vittgående slutsatser. Personlighet och människovärde ha nog ej stigit. Bostadsnivån, själva hemmet, som väl utgör den trognaste spegelbilden av individens självuppskattning, har synbarligen på många orter ändrats till det sämre. Än mer pessimistisk blir man av de siffror, som belysa ödslandet med människoliv. Aldrig har väl missaktningen med de svaga och värnlösa satts så i system som av sjömakterna under hungerkriget mot fiendens kvinnor och barn. Vore en statistik över hela detta fenomen på ömse håll möjlig, hade man åtminstone en bas för nyktrare värdesättning, än vad alla personliga omdömen erbjuda. Men gentemot dessa skulle nog även de säkraste och fullständigaste siffror vara maktlösa.

Naturligen kunna torra data aldrig ersätta personliga hägkomster och intryck från forna tider, som endast genom dessa vinna färg och fyllighet. Men de äro ett välbehöfligt korrektiv både mot skönmålningar och mot den populära självbelåtenheten över »wie herrlich weit wir es gebracht».

Om man sålunda ej kan statistiskt återgiva missaktningen för individualitet och människovärde, kunna siffror dock även härutinnan vara ganska talande. Varken i rösträttens utsträckning eller i den större frekvensen av vissa materiella förmåner — i regel de mest likformiga och oindividuella — eller i andra siffror kan man finna något, som definitivt ger pessimisterna eller optimisterna rätt. Men väl åtskilligt, som tvingar båda sidorna att revidera sin ståndpunkt. De grövre eller primitivare omdömena kunna utrensas. Och detta gäller nog även politiska frågor.

Huru reflexion och kritik verka på åsikterna i samhällsfrågor kan man lätt övertyga sig genom en överblick på gångna tiders politiska projekt. Tyvärr äro de flesta av dem så glömda, att blott fackmännen — och ofta ej ens dessa — känna deras existens. Eljest skulle en exaktare kunskap om dem åtminstone undanröja en vanlig fördom, att alla svärmare eller originella förslagsställare äro »misskända» av sin samtid och av eftervärlden få rätt. De dödfödda projekten äro i själva verket legio. De livskraftiga ytterst få. Huru många utopier ha ej funnits och huru få av dem ha ens utgjort ett partiellt framsteg. Huru många djärva banbrytare ha uppträtt — och huru sällan ha deras vägar lett till något mål. En liten statistik över exempelvis de många radikala förslag, som föregingo den nyktrare De Geerska representationsreformen, skulle kanske komma tron på en viss, i vår reklamfyllda tid mycket framgångsrik samhällsförbättrartyp att något svalna.

Tron på ekonomiska framsteg såsom något alldeles naturnödvändigt kan likaledes med fördel korrigeras av en prishistorisk överblick. Tider av uppgång och tider av även långvarig nedgång ha faktiskt växlat. Även i nyare tid ha vi två perioder av en varaktig nedgång hos priser och produktionsmöjligheter, tiden 1815—1850 och 1873—1894. Att de avbrötos, beror på omständigheter, som visst ej alltid behöva återupprepas. Statistiken får här som på många områden korrigera både optimister och pessimister.

Om statistiken sålunda har ett avgjort företräde framför den personligt färgade erfarenheten, beror detta ej huvudsakligen på dess form. Erfarenheten är ej att förakta, därest den innefattar säkra och talrika data. Men i samma mån närmar den sig statistik. Huvudsaken är ju ej att sifferuppgifterna ordnas i kolumner, utan att de äro tillräckligt omfattande, mångfaldiga och exakta för att tjäna till grund för en hållbar slutsats. Om de finnas i minnet eller på papperet är en bisak, så länge de blott stå klara för den, som har att undersöka frågan.

Men även de klaraste och handgripligaste fakta ha en ledsam benägenhet att förflyktigas i medvetandet så fort affekter — sympatier och, än mera, antipatier — tillstöta eller påverka omdömet i en viss riktning. Mer än föregående generationer har vår tid fått erfara, att de mest erkända iakttagelser förlora allt inflytande, när de ej överensstämma med de slagord, som behärska en kompakt opinion. Den av historien intygade, av varje karta bekräftade lärdomen, att England, Ryssland och Frankrike äro de stater, som gjort de största erövringarna på vår lilla planet, erkändes ingalunda under världskriget. Vissa slagord, som funno genklang i en lämpligen preparerad opinion, voro ju fullt bevis att Tyskland var erövrarstaten. Omdömena därvidlag grundade sig ej på kartor eller fakta av något slag; typisk var den från en varmhjärtad konstnärinna framställda fordran, att kolonierna skulle delas lika mellan alla stormakter, så att Tyskland ej skulle få ha mera kolonier än de andra. Detta slags geografi överensstämde under den mest upprörda tiden säkerligen med en vidsträckt opinion.

Om till och med världskartornas vittnesbörd om gjorda erövringar kunna jävas av partilidelserna, blir tydligen frågan om krigets uppkomst än kinkigare. Statistikens första fordran är att utrensa det osäkra materialet. För »erfarenheten» är tvärtom materialets affektionsvärde avgörande. Det ur känslolöshypotesen likgiltiga utrensas. Säker och av alla erkänd är ju längden av den föregående fredsperioden, som under de mest växlande chanser för ett framgångsrikt anfall för Tysklands del sträckt sig över 43 år, ävensom stormaktsgrupperingen vid krigsutbrottet, vilken var ogynnsammare för Tyskland än någonsin förut. Gentemot alla tvivelaktiga diplomatiska dokument borde dessa fakta tillmätas en viss vikt. Frågan om ansvaret är naturligen därmed ej definitivt löst. Fasthållandet av de få, men obestriddliga fakta måste emellertid vara en norm för all erfarenhetskunskap, som vill närma sig statistisk metod.

Visserligen blir dess verkan blott negativ; alla de i propagandasyfte utspridda åsikter, som stå i strid med förut kända och av objektiva källor bekräftade fakta, rensas bort ur den allmänna opinionen. Men i en tid, då denna behärskats just av dylika affektbetonade åsikter, blir vinsten av att återgå till de få oomtvistliga fakta — här Tysklands långvariga fred och enastående ogynnsamma läge vid krigsutbrottet — rätt avsevärd. Skall ytterligare material för frågans lösning samlas, bör man tydligen därvid uppställa lika stränga kunskapsteoretiska fordringar.

Vad här kommer an på är dock ej de enskilda aktuella frågorna, utan själva metoden för bedömande även av vardagslivets angelägenheter. Man kan tala om en statikisering av vetande och omdömen. Ordet har nämnts i samband med startandet av den nya Nordisk Statistisk Tidskrift, som utgör ett bevis på det växande intresset för statistik. Det har intet att göra med den långt gångna strävan att samla statistik om allt möjligt, en av kristidens plågor. Ty kvantiteten av statistiska publikationer är ej någon mätare av statikisering i denna bemärkelse. För att inse detta behöver man blott jämföra de massor av publicerat statistiskt material med de ganska sparsamma försöken att vetenskapligt bearbeta materialet. Statikiseringen innebär blott ett metodiskt sovrande och ordnande av erfarenhetsmaterialet och utgör en inneboende strävan hos allt lidelsefritt tänkande. Från de flesta vetenskapers utveckling under senare generationer kan man hämta exempel på en dylik strävan. Arkeologien samlar och ordnar sådana fynd, språkvetenskapen utdömer de hypoteser, för vilka sökta bilägg ej anträffats, och medicinen förfar på samma sätt gentemot gängse läkemedel.

I omdömet om ekonomiska frågor dominera väl de primitivare metoderna mer än annars. Vilken uppfattning av de ekonomiska konjunkturväxlingarna, särskilt av den nuvarande depressionen, möter man hos allmänheten? Hur många är det, som verkligen känna till dess yttringar eller omfattningen av den s. k. krisen? Vänligen innehåller ett svar på dylika frågor några hänvisningar till de ledande börsapperen, som förmenas vara den bästa exponenten för det ekonomiska tillståndet. För produktionen, som dock är ojämförligt viktigare, spela börskriserna en underordnad roll. Betydelsen av enstaka starka fluktuationer överdrives måttlöst, särskilt i de närmast intresserade kretsarna. En relativt enkel och åtminstone något pålitligare exponent för det industriella livet i dess helhet är stenkolsproduktionen, som under 1921 nedgick blott med ungefär 10 procent av det sista decenniets årsmedeltal; och på dylika siffror bör väl varje omdöme härutinnan grundas.

Inom få områden lämnar en statikisering ett så välbehövt korrektiv av gängse uppfattning som i fråga om kriser. Med ett flertal siffror kan man visa att nedgången i allmänhet inom näringslivet även under valdsamma kriser är långt obetydligare och mera begränsad än vad man skulle tro av de välkända klagomålen från det spekulerande publikum. Industriens bomullskonsumtion exempelvis, som ju berör vår levnadsstandard synnerligen nära, har enligt siffror från Förenta staterna under krisåret 1921 varit blott föga mindre än åren före kriget, då högkonjunktur rådde — det skiljer ej med 8 procent, som delvis kompenseras av folkökningen. Och även med andra siffror kan man visa huru föga kriserna kunnat nedpressa levnadsstandarden.

Överilade slutsatser ha alltför ofta bragt statistiken i misskredit, behandlad med moderna metoder är den dock bättre än sitt rykte. Förut hava vi sett, att konsumtionens genomsnittssiffror från föregående generationer och nu för tiden avvika betydligt från varandra. Konjunktursiffrorna innehålla en överräkning i motsatt riktning. Detta är inga hemligheter för fackmannen. Men det gäller att allmänt använda materialet och draga slutsatser därav. Statikisering är måhända ett avskräckande ord, men betecknar helt enkelt den tendens mot det på en gång exakta och översiktliga, som allt mera präglar modernt tankeliv. Liksom den nyutkomna Nordisk Statistisk Tidskrift är tendensens teoretiska uttryck i

vårt land, så är den av kommerskollegium utgivna, av dr G. Silverstolpe redigerade Ekonomisk översikt den praktiska frukten vad beträffar de ekonomiska dagshändelserna.

Ett omfattande kunskapsmaterial står redan en var till buds och har med alla sina brister dock betydligt större räckvidd än den i ekonomiska och politiska frågor så ofta åberopade erfarenheten. Om man vid diskussioner i allmänna frågor något mera toge fasta på detta material, skulle diskussionen otvivelaktigt förflyttas till ett högre plan, till avsevärd vinst för alla parter.

Curt Rohlieb.

Utdrag ur Humanistiska sektionens i Uppsala protokoll den 29 maj 1923.

§ 8.

Företog sektionen till behandling fil. dr Th. Anderssons till sektionen remitterade ansökning om anslag till utgivande av Nordisk Statistisk Tidskrift.

Härvid föredrogs till en början följande av fil. dr K. A. Edin efter anmodan avgivna yttrande:

»Till Humanistiska sektionen vid Uppsala universitet.

Sedan sektionen den 9 maj till mig för benäget yttrande remitterat fil. dr Thor Anderssons den 20 mars till Kungl. Maj:t ingivna underdåniga ansökan om 5,000 kronor statsanslag till utgivande av Nordisk Statistisk Tidskrift (till mig inkommen den 14 maj) får jag härmed vördsamt avgiva följande yttrande:

Tanken att svenska statistici skola taga initiativ till utgivande av en gemensam nordisk tidskrift med bidrag från de nordiska ländernas bästa pennor — gärna även då och då från andra länder — omhandlande intressanta statistiska spörsmål, teoretiska och praktiska, som tid efter annan träda i förgrunden, är naturligen utmärkt, så mycket mer som vederbörande i Sverige varit nog oförsiktiga att, utan att sörja för en god ersättare, inhibera den av statistiska centralbyrån sedan lång tid utgivna Statistisk Tidskrift. Tvivelsutan skulle en väl dirigerad nordisk statistisk tidskrift fylla ett så viktigt behov, att ett någorlunda rundligt tilltaget statsanslag vore väl på sin plats. Ehuru väl det obetingat bör erkännas, att i de hittills utkomna häftena av dr Anderssons tidskrift influtit förträffliga bidrag av goda, ja, t. o. m. framstående statistiska författare, är emellertid tydligt, att dr Andersson till den grad saknar flere av de för en så krävande uppgift, som han här förelagt sig, oundgängliga egenskaper, att jag på det bestämdaste måste avstyrka varje statsanslag till Nordisk Statistisk Tidskrift så länge han är dess utgivare, eller i varje fall så länge risk föreligger att han själv kan tänkas uppträda som författare i densamma.

För styrkande av detta omdöme inskränker jag mig till att hänvisa till dr Anderssons statsanslagsansökan (obs. särskilt de sista satserna), hans bägge uppsatser i Tidskriften, statistikisering och riksstatistiska uppgifter i Sverige (obs. särskilt sid. 230) samt sakkunnigeutlåtandena, när dr Andersson sökte statistikprofessuren i Uppsala och den statistiska lärare-

tjänsten vid Stockholms högskola — jag tror de där gjorda omdömena allttjämt äro fullt tillämpliga.

Uppsala den 18 maj 1923.

K. Arr. Edin.»

Sektionen beslöt härefter avstyrka ifrågavarande ansökning.
Beslutet blev omedelbart justerat.

Ur protokollet
Carl Häggkvist.

Till Konungen.

Under hänvisning till bilagda protokollsutdrag avstyrker kanslersämbetet för rikets universitet nådigt bifall till ansökningen.

Stenkullen den 29 juni 1923.

Carl Swartz.

/ Otto Croneborg.

Till Konungen.

I skrivelse den 20 sistlidne mars har jag underdånigst anhållit, att Eders Kungl. Maj:t täcktes anvisa 5,000 kronor för Nordisk Statistisk Tidskrifts utgivande och utdelande till allmänna läroverk, högre lärarinnese seminariet, folkskoleseminarier, folkhögskolor, lantbruks- och lantmannaskolor, tekniska och handelsläroverk. Sedan universitetskanslersämbetet efter hörande av humanistiska sektionen i Uppsala avstyrkt bifall till ansökningen får jag underdånigst anhålla att Eders Kungl. Maj:t täcktes infordra yttranden om densamma från kungl. skolöverstyrelsen och kungl. lantbruksstyrelsen.

Då filosofie doktorn K. A. Edin åberopat några »s. k.» sakkunnigeuttalanden om min vetenskaplighet, anhåller jag att i avtryck få bilägga följande yttranden därom, avgivna år 1910 av världens förnämste statistiker Wilhelm Lexis, som även behärskade svenska språket. För statsunderstöds utgående till vetenskaplig tidskrift torde för övrigt vara utslagsgivande icke utgivarens förhållanden i andra hänseenden än vad utgivandet vidkommer, men väl tidskriften själv, i vilken enligt doktor Edin »influtit förträffliga bidrag av goda, ja, till och med framstående statistiska författare».

Till yttermera stöd för ansökningen anhåller jag få bifoga uttalanden av direktören för Norges statistiska centralbyrå G. Jahn, professoren Czuber, bibliotekarien Horace L. Wheeler och professoren Al. A. Tschuprow.

Underdånigst
Thor Andersson.

Stockholm den 31 juli 1923.

AFTONTIDNINGEN 31 mars 1910.

Professuren i statistik i Uppsala. Dr Thor Anderssons påminnelser hos Kungl. Maj:t.

Med anledning av det större akademiska konsistoriets hemställan, att dr Thor Anderssons besvär över dr Gustav Sundbärgs kallelse till professuren

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 4 saml. 48 häft. (Nr 235—237.)

i statistik vid Uppsala universitet icke måtte föranleda till någon åtgärd, har dr Andersson hos Konungen ingivit påminnelser av huvudsakligen följande innehåll:

Rörande frågans formella behandling hänvisar konsistoriet till sitt vid ärendets handläggning förda protokoll. Beträffande den formella behandlingen är det väsentliga i ifrågavarande protokoll professor Gullstrands utförliga yttrande, som mynnar ut i att »ärendets föregående behandling i formellt hänseende ej varit fullt lagenlig». Kallelsetiden skulle hava börjat löpa den 1 sistlidna september — mot vilken åsikt konsistoriet icke gittar anförda det minsta. Hade kallelsefrågan lagenligt behandlats, hade den företagits till avgörande av sektionen sannolikt under förra hälften av oktober månad. Med den möjligheten har jag räknat, även om jag förmenat att månheten om vetenskapens intressen borde gjort det synnerligen svårt för universitetet att använda kallelserätten då det gällde att för första gången tillsätta den nyinrättade professuren i statistik. Endast obekantskap med den vetenskapliga statistikens nuvarande innehåll kan förklara att universitetet beslutit sig för kallelsen. Men då jag räknade med möjligheten att kallelse kunde göras, föreställde jag mig aldrig ett ögonblick möjligheten att den kunde förläggas till den tid då den ägt rum. När den 13 sistlidne oktober förgått utan att något försports, väntade jag att professuren skulle anslås till ansökan ledig i början av innevarande år. Jag åtog mig därför ett större statistiskt arbete, vilket förhindrat mig att slutföra de studier för en framställning av statistikens allmänna teori, vilka sedan många år varit medelpunkten i mina statistiska forskningar. Denna framställning av statistikens allmänna teori lämpad efter nuvarande förhållanden i Sverige, har jag avsett fullborda även för att på ett enligt formerna fullt tillfredsställande sätt styrka min bättre kompetens till professurens handhavande. Min enskilda rätt att träda i tävlan om bättre kompetens har således blivit även i realiteten kränkt av det större konsistoriets formvidriga kallelsebeslut.

Ehuru jag redan på grund av det anförda, förmenar mig äga full rätt att i underdanighet hemställa att ifrågavarande professorsämbete måtte ledigförklaras och tillfälle beredas mig att ådagalägga min skicklighet utan att min kompetens för närvarande underkastas prövning, skall jag i alla fall icke underlåta att redan nu anförda av samtidens förnämsta statistiker inhämtade yttranden om min kompetens.

Det torde icke vara Eders Kungl. Maj:t obekant att våra dagar på flera områden är en vetenskaplig nydaningstid, där nya åskådningar bryta sig mot äldre. Detta gäller icke minst det statistiska vetenskapsfältet. Gentemot den gamla historiskt statistiska skolan, som i statistiken såg blott ett bihang till statskunskapen, har trätt en ny åskådning, som giver statistiken en helt annan och värdigare ställning såsom grundläggande för de flesta realvetenskaper och särskilt för samhällsvetenskaperna och alltså utvidgar dess område och dess betydelse. Det är givet att män, uppfostrade i den gamla skolans mera inskränkta dogmer, icke kunna, hur framstående de än må vara på andra områden, värdesätta den kompetens, som jag såsom representant för den moderna statistiken må äga.

Världens förnämsta nu levande statistiker, övergeheimerådet professor Lexis i Göttingen och professor L. von Bortkiewicz i Berlin, ha avgivit yttrande över min kompetens.

Professor Lexis har uttalat, att jag är såväl förtrogen med hela området för den moderna teoretiska statistiken som även i besittning av grundliga

nationalekonomiska kunskaper, på samma gång som jag även är skicklig till att genom självständiga arbeten befordra vetenskapen. Professor Lexis är övertygad, att jag med den bästa framgång kan intaga en akademisk lärostol för statistik.

Professor von Bortkiewicz har avgivit det omdöme, att jag genom många-årig intensiv sysselsättning med de mest olikartade grenar av den teoretiska och praktiska statistiken utbildat mig till en fackman av sällsynt grundlighet och mångsidighet. Just i min egenskap av statistiker kommer det mig till pass, att jag på nationalekonomiens och särskilt på socialpolitikens område även vet gott besked. För professor von Bortkiewicz finnes därför icke något tvivel, att jag i kraft av mitt vetande och kunskande, har allt anspråk på en statistisk professur vid en högskola och att jag i en sådan ställning skall ådagalägga duglighet.

Till sist anhåller jag i underdanighet att få anföra följande slutdom av professor Wilhelm Lexis:

»Om jag tillfrågades, om jag vid besättandet av en professur i statistik skulle ge hr Thor Andersson eller hr Sundbärg företrädet, så skulle jag bestämma mig för den förre. Herr Sundbärgs förtjänster vill jag alls icke förneka, men han företräder å ena sidan den praktiska statistiken och å andra sidan statistiken i den äldre skolans mening. Herr Andersson däremot betraktar statistiken såsom teorien om massföreteelserna och i denna uppfattning bildar den föremål för en mycket intresseväckande akademisk undervisning, vid vilken det mindre kommer an på sammanställandet av talmaterial än på införande i en egenartad metod för utforskande av samhällslivet. Med denna sin teoretiska riktning förbinder herr Andersson även fullständig skicklighet att använda statistiken på praktiska frågor, och därvid kommer det honom särskilt till pass, att han även i nationalekonomen och den vetenskapliga socialpolitiken besitter en facklärd utbildning.»

Anhållan om professurens ledigförklarande till ansökan förnyas.

DET STATISTISKE CENTRALBYRÅ

DIREKTÖREN

J.-nr

Kristiania 14 juni 1923.

Hr. dr. phil. Thor Andersson.

De skriver til mig og spør om min mening om Nordisk Statistisk Tidsskrift, og om det fortjener støtte. Såvitt jeg forstår Dem, agter De å søke om økonomisk støtte av staten.

Som jeg før har sagt Dem, synes jeg tiltaket med Nordisk Statistisk Tidsskrift er all pris verdt, og de nr. som er utkommet inneholder så meget verdifuldt, at jeg synes tidsskriftet må fortjene støtte. Naturligvis er der ting, som jeg kunde ønske anderledes. Særlig forekommer det mig som normann, at spesielle indre svenske forhold har fått en noget for bred plass i tidsskriftet, hvis det virkelig skal være, hvad titlen sier: Nordisk Statistisk Tidsskrift.

Deres ærbødige
Gunnar Jahn..

Sehr geehrter Herr!

Ebenso danke ich für die bisher erschienenen Hefte Ihrer Zeitschrift. — —
— Ich habe die Aufsätze, soweit es meine Sprachkenntnisse gestatten, mit
grossem Interesse gelesen und viel daraus gelernt. — — —

Ihr ergebener
Czuber.

Gnigl bei Salzburg, 20. VII. 23.

Journal of the american statistical association Volume XVIII p. 400.

Nordisk Statistisk Tidskrift. Under this title a new Scandinavian statistical journal has been founded by the Swedish statistician, Thor Andersson. It may be doubted whether twelve million Swedes, Norwegians and Danes are a sufficient basis for a journal with such a comparatively narrow program; but the editor has very wisely procured as contributors renowned statisticians of others countries. Thus, in the first number of the journal appear very interesting articles by Professor Tschuprow and Professor L. v. Bortkiewicz. On the whole, this first number is very promising, dealing as it does with various important problems of practical and theoretical value.

H(orace) W(heeler).

Dresden. 15. VI. 1923.

Lieber Freund.

Jetzt, wo von deiner Zeitschrift Band I komplett und ausserdem das erste Heft des zweiten Bandes mit vorliegen, möchte ich dir über meine Eindrücke ausführlicher, als nach dem Erscheinen des ersten Heftes, berichten.

Die Zeitschrift muss von zwei Gesichtspunkten ausgewertet werden: vom allgemein wissenschaftlichen, einerseits, und dann, als das statistische Organ für Skandinavien. Vom skandinavischen Standpunkte aus zu sprechen, bin ich gewiss nicht berufen. Aber so viel Erfahrung habe ich doch auf dem Gebiete, um ein Urteil bilden zu können. Für uns Statistiker ist die Möglichkeit, durch die Vermittelung einer wissenschaftlichen Zeitschrift Erfahrungen und Gedanken ständig auszutauschen, von besonderem Wert: denn es handelt sich vielfach um Fragen, bei deren Lösung die Vermeidung von Fehlschritten, sowie der Tempogewinn von grösster praktischer Bedeutung sind. Den skandinavischen Statistikern hat an einem Sprachrohr gefehlt. Deine Zeitschrift hat ihnen den wissenschaftlichen Kontakt miteinander und mit der weiteren Umwelt erleichtert. Dies ist ein sehr wichtiger Aktivposten vom nationalen Standpunkte aus. Als besonderer Verdienst ist der *Nordisk St. Tidskrift* die Veröffentlichung von Denkschriften, Gutachten und Protokollen anzurechnen, welche sonst von wenig zahlreichen Gremien zur Kenntnis genommen zu werden und dann ohne Widerhall zu verschallen pflegen. Dadurch, dass die breitere Öffentlichkeit auf sie aufmerksam gemacht wird, wird dem statistischen Fortschritt in hohem Masse gedient. Bloss möchte ich dir raten, solche Materialien in kondensierter form zu publizieren: die Raumersparnis würde in diesem Falle mit der Steigerung der beabsichtigten Wirkung Hand in Hand gehen. Mich persönlich hat am meisten die Discussion interessiert,

welche sich an den Vorschlag von Professor Wohlin anschliesst, aus der Professur für Statistik eine Professur für Nat. Oekonomie und Statistik zu machen. Diese Frage stand nämlich auch bei uns in Russland in meinen Jugendjahren zur Discussion, jedoch in der umgekehrten Problemstellung. In Russland bestanden ursprünglich an den meisten Hochschulen Professuren für Nat. Oekonomie und Statistik, — so, wie es Professor Wohlin in Upsala haben möchte, — und es galt, die beiden Lehrfächer zu trennen. Erst zu Beginn des XX Jahrhunderts gelang es, die Reform allmählich durchzuführen. Bei meiner Ausbildung habe ich noch die Volkswirtschaftslehre als Hauptfach und die Statistik samt der Finanzwissenschaft als Nebenfächer nehmen müssen; aber in meiner Lehrtätigkeit habe ich mich schon auf die Statistik konzentrieren können. Heutzutage würde niemand bei uns einfallen, für die Wiederverbindung der Nat. Oekonomie mit der Statistik einzutreten: der Gewinn, welchen die Spezialisierung der Lehrkräfte sowohl für den statistischen, wie auch für den volkswirtschaftlichen Unterricht bedeutet, wird allgemein anerkannt. Man strebt Jetzt vielmehr nach einer weiter gehenden Spezialisierung. An grösseren Hochschulen werden mehrere Professuren für die Nat. Oekonomie und mehrere Professuren für die Statistik errichtet. An der volkswirtschaftlichen Fakultät des Polytechnischen Institute in Petersburg hatte man zum Beispiel ausser der Professur für die Allgemeine Theorie der Statistik, welche mir anvertraut war, eine Professur für Wirtschaftsgeographie und Wirtschaftsstatistik (Professor W. v. Dehn). Ausserdem wurden für Vorlesungen über gewisse Teilgebiete (z. B. Eisenbahnstatistik) bewährte Spezialisten mit langjähriger praktischer Erfahrung herangezogen. Auf diese Weise konnten wir den Studierenden die Möglichkeit bieten, sich für die künftige Tätigkeit, als Berufstatistiker, allseitig auszubilden.

Bei der Beurteilung der Nord. St. Tidskr. als eines internationalen Organs sind gleichfalls zwei Gesichtspunkte auseinanderzuhalten. Jede Wissenschaft ist in gewissem Sinne international. Jede Zeitschrift, welche wissenschaftlich wertvolle Beiträge bringt, fördert die wissenschaftliche Kultur der ganzen Menschheit. Dies gilt für eine statistische Zeitschrift genau so, wie für eine mathematische. Aber für die wissenschaftliche Kulturgemeinschaft auf dem Gebiete der Statistik hat auch das Moment der nationalen Differenzierung eine grosse Bedeutung. Eine statistische Zeitschrift kann zur Mehrung des gemeinsamen statistischen Kulturschatzes der Welt dadurch beitragen, dass sie die statistischen Errungenschaften eines Kulturgebietes den Statistikern anderer Länder zur Kenntnis bringt. Im Unterschied vom ausgesprochen internationalen »Metron« sucht die N. St. T., beide Aufgaben zu verbinden. Sie bringt national »neutrale« allgemein wissenschaftliche Untersuchungen skandinavischer und nicht-skandinavischer Verfasser neben Abhandlungen, welche dem Leser die statistische Kultur Skandinaviens vorführen. Dies ist für uns alle von grossem Wert. Die Wirksamkeit der Zeitschrift nach dieser Richtung hin wird freilich dadurch gehemmt, dass die Kenntnis der schwedischen sowie der dänisch-norwegischen Sprachen unter den Statistikern ausserhalb Skandinaviens wenig verbreitet ist. Um dem zu steuern, möchte ich dir empfehlen, dafür zu sorgen, dass deine skandinavischen Mitarbeiter für ihre Beiträge häufiger, als bis jetzt geschehen, nicht-skandinavische Sprachen wählen bzw. kurze Zusammenfassungen in englischer, deutscher oder französischer Sprache beifügen. Ich kann dies um so freier schreiben, als meine egoistischen Interessen nicht im

Spiele sind: ich habe die schwedische und die norwegische Sprachen noch nicht vergessen. Ich vermag auch jetzt das in deiner Zeitschrift Gebotene voll auszunützen und verdanke mannigfaltige Anregungen dem für mich sehr instruktiven Material über die statistischen Verhältnisse Skandinaviens, welches ich da gefunden habe.

Den Wert des allgemein-wissenschaftlichen Inhaltes deiner Zeitschrift objektiv zu würdigen bin ich vielleicht nicht im Stande, da meine eigenen Beiträge und die Beiträge von Borkiewicz, dem ich wissenschaftlich, wie persönlich, sehr nahe stehe, mit in Betracht kommen. Hätte ich meine Abhandlungen nicht für wertvoll genug gehalten, so hätte ich sie ja nicht veröffentlicht! Ich kann mich jedoch auf uninteressierte Urteile berufen, welche meine Wertschätzung bestätigen: es haben mich z. B. nach dem Erscheinen des ersten Heftes der N. St. T. die Herausgeber von zwei leitenden deutschen Zeitschriften (Jahrb. f. Nat. Oek. u. Stat. und Arch. f. Soz. wissenschaft und Soz. Pol.) um einen Beitrag von der Art der von dir veröffentlichten Abhandlung über »das Gesetz der grossen Zahlen« gebeten. Dass auch die Engländer Interesse dafür bekunden, zeigt die Besprechung von Professor Edgeworth im Journal of the Royal Stat. Society.

Aus gleichen Gründen fühle ich mich verhindert, über den bibliographischen Teil der N. St. T. frei zu sprechen. Was mich anbelangt, so bin ich überzeugt, dass durch die Pflege, welche der statistischen Bibliographie in deiner Zeitschrift zu Teil wird, der statistischen Wissenschaft und namentlich dem statistischen Unterricht ein grosser Dienst erwiesen wird. Auch da habe ich übrigens objektive Belege dafür, dass mein Urteil nicht subjektiv gefärbt ist, sondern auch da geteilt wird, wo das Persönliche nicht mitsprechen kann.

Um nun kurz zusammenzufassen, bin ich der Meinung, dass, wenn es dir gelingt, die N. St. T. dauernd auf der bisherigen Höhe zu halten, die Reihe ihrer Bände einen der wertvollsten Bestände jeder statistischen Bücherei bilden wird. Und wenn die Ungunst der Zeiten dich zum Aufgeheb der Zeitschrift zwingen sollte, wirst du auf das Erreichte mit Befriedigung rückblicken dürfen.

Mit herzlichen Grüssen
Dein

A. Tschuprow.

DAGENS NYHETER 1923 Nr 204.

Vår nyaste vetenskapliga tidskrift. En utländsk auktoritet om Nordisk Statistisk Tidskrifts start.

Grundandet av en stor vetenskaplig tidskrift har i alla tider varit en händelse, som vitt utanför det ifrågavarande landets gränser hälsats med glädje. Under nuvarande sorgliga efterkrigstid har man sällan tillfälle att fira sådana fester. Inom alla vetandets områden ser man däremot gamla ansedda tidskrifter upphöra eller krympa samman och minskningen utjämnas icke genom utvidgning av de mera motståndskraftiga bland de bestående eller genom grundandet av nya tidskrifter. I detta hänseende bildar statistiken ett visst undantag. Även här finnas offer att nämna, men vid sidan av dem ser man några tidskrifter kraftigt utvecklas — här kan exempelvis erinras om Skandinavisk Aktuarietidskrift, som under senaste åren blivit en av de ledande tidskrifterna på den teoretiska statistikens område — och är till och med i stånd att registrera två födel-

ser: den av professor C. Gini i Italien grundade *Metron* och den av dr Thor Andersson startade *Nordisk Statistisk Tidskrift*.

För denna undantagsställning har statistiken att tacka icke endast den lyckliga händelsen, att i Europas nord och söder finnas handlingskraftiga företrädare för vetenskapen, som haft mod att starta nya tidskrifter. Den är grundad i det förhållandet, att vi nu leva i en statistisk tidsålder. Vetenskap och praxis hänvisas allt kraftigare till statistiken. Det finns knappast någon vetandets gren — från astronomin ända till samhällsvetenskapen och till filologin, från fysiken ända till agronomin och till medicinen — som icke tid efter annan är tvungen att betjäna sig av det statistiska forskningssättet. Antalet statistiker, som på vetenskapens område och såväl i statens som i olika allmänrättsliga sammanslutningars tjänst äro verksamma, växer från år till år, och i industriellt ledande land sällar sig till dem en med ännu raskare fart tilltagande skara av statistiker i privatföretag. Men statistiskt verksamma forskare och praktiker kunna icke undvara ett organiserat utbyte av tankar och erfarenheter — redan av den anledningen, att det mången gång handlar om frågor vilkas lösande förutsätter ett planmässigt samarbete av många. Det väcker därför icke någon förundran att statistikerna med sådan energi trotsa tidernas ogunst: behovet att få tala ut är just nu alltför trängande.

En vetenskaplig tidskrift kan värdesättas från såväl nationell som mellanfolklig ståndpunkt. Att från skandinavisk ståndpunkt döma om *Nordisk Statistisk Tidskrift*, därtill är jag visst icke kallad. Jag kan dock icke förbigå, att den nya tidskriften fyller en stor lucka, även för den utländska iakttagaren. Företrädare för den så kallade matematiska statistiken i Skandinavien förfoga med *Skandinavisk Aktuarietidskrift* över ett organ av mellanfolkligt anseende; för skandinaviska statistiker, som äro verksamma på andra statistikens områden, har dock sedan länge fattats ett språkrör. Genom förmedling av *Nordisk Statistisk Tidskrift* äro de nu i stånd att hörbart vida omkring förkunna, vad de ha att säga samtiden, icke endast inom den trängre grannkretsen, utan även inför sina utländska kolleger.

Vid bedömandet av *Nordisk Statistisk Tidskrift* som ett mellanfolkligt organ, äro två synpunkter, att hållas isär. Varje tidskrift, som bringar värdefulla bidrag befordrar hela mänsklighetens vetenskapliga kultur. Det gäller för en statistisk tidskrift i samma grad som för en matematisk. Men på statistikens område tillkommer där bredvid det nationella momentet en särskild betydelse. Till ökandet av världens gemensamma kulturskatt kan nämligen en statistisk tidskrift bidraga genom att den bringar en statistisk kulturkrets särskilda form till närmare kännedom för statistikerna i andra land. *Nordisk Statistisk Tidskrift* söker att förena båda uppgifterna. Den bringar allmänt vetenskapliga undersökningar av skandinaviska och icke-skandinaviska författare jämte avhandlingar, som omedelbart återspegla de skandinaviska landens statistiska kultur. Sådana avhandlingar äro för alla icke-skandinaviska statistiker av största värde. Deras utsiktsfält brukar vara begränsat till tyska, franska och engelska talande land. Skandinavien såväl som Ryssland stå utanför, ehuru såväl här som där många uppslag av organisatorisk och metodologisk art äro att hämta. Genom tidskrifter sådana som *Nordisk Statistisk Tidskrift* brytes denna bannkrets. Läsaren inviges i överläggningarna om de statistiska dagsfrågorna i det ifrågavarande landet och tvingas till närmare övervägande av avvikande problemställningar och

ovanliga problemlösningar. Genom främmande erfarenhet vidgas grunden, varpå den egna uppfattningen bygges. Utom-skandinaviska statistiker skola alltid härför känna sig vara Nordisk Statistisk Tidskrift tack skyldiga.

Det till förfogande stående utrymmet förbjuder mig tyvärr att ingå på de särskilda avhandlingar, som offentliggjorts i Nordisk Statistisk Tidskrift. I dess ställe må det vara tillåtet att i all korthet erinra om det höga erkännande, som Nordisk Statistisk Tidskrift redan nått i utländska fackkretsar, och att uttala den önskan, att på den glänsande starten må följa en lika gynnsam utveckling i framtiden. Lyckas det utgivaren att hålla de följande häftena av Nordisk Statistisk Tidskrift på samma höjd som hittills, så skall en gång den ståtliga räckan av dess band räknas till de värdefullaste beständsdelarna i varje statistisk boksamling, icke endast i de skandinaviska landen, utan även i utlandet.

Al. A. Tschuprow.

Till Konungen.

Med återställande av bilagda nåd. remiss får skolöverstyrelsen i und. anförda följande.

Då av den i ärendet föreliggande utredning synes framgå, att de hittills utkomna häftena av Nordisk Statistisk Tidskrift innehållit förträffliga bidrag av goda eller t. o. m. framstående statistiska författare, torde tidskriften få anses förtjänt att komma i åtnjutande av statsunderstöd till skäligt belopp, i den mån för ändamålet disponibla medel därtill lämna tillgång.

Stockholm den 10 augusti 1923.

Underdånigst

B. J:n Bergqvist.

Wilhelm Björck

Föredragande.

Einar Smedberg.

I ärendets slutliga handläggning hava deltagit generaldirektören Bergqvist, t. f. avdelningschefen undervisningsrådet Bruce samt föredraganden.

1923 den 13 september.

Till Konungen angående understöd för utgivande
av Nordisk Statistisk Tidskrift (p. a.).

Utlåtande.

De hittills utkomna häftena av Nordisk Statistisk Tidskrift synas lantbruksstyrelsen innehålla artiklar av visst värde för under styrelsen lydande undervisningsanstalter. Under sådana förhållanden finner lantbruksstyrelsen sig i likhet med skolöverstyrelsen kunna tillstyrka statsunderstöd till tidskriftens utgivande. Dylikt understöd torde emellertid enligt styrelsens mening lämpligen böra avvägas i förhållande till den nytta, institution eller allmän anstalt kan väntas hava av ifrågavarande

tidskrift. Till ledning för bedömandet härav vill lantbruksstyrelsen, såvitt angår de under lantbruksstyrelsens inseende stående undervisningsanstalter, anförä, att — förutom styrelsen själv och rikets lantbruksinstitut — lantbruksskolor och lantmannaskolor härvid torde böra tagas i betraktande. Emellertid äro åtskilliga lantmannaskolor förenade med folkhögskolor. Därest den av lantbruksstyrelsen ovan föreslagna grunden för beräkning av eventuellt statsunderstöd vinner tillämpning och ett exemplar av tidskriften avses för varje folkhögskola, torde särskilt exemplar ej behöva beräknas för de med folkhögskola förenade lantmannaskolorna utan allenast för de fristående lantmannaskolorna. Under denna förutsättning vill lantbruksstyrelsen, såvitt angår lantbruksstyrelsens förvaltningsområde, för utgivande av Nordisk Statistisk tidskrift tillstyrka ett statsunderstöd motsvarande prenumerationsavgiften för 40 exemplar av tidskriften eller 1,000 kronor för vardera av åren 1922 och 1923 under villkor att samma antal exemplar ställes till styrelsens förfogande för utdelning bland ifrågavarande skolor.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit generaldirektören Insulander samt byråcheferna Bjurstedt och von Zweigbergk.

Stockholm den 13 september 1923.

Underdanigst

Erik Insulander.

Georg von Zweigbergk.

Underdånigt utlåtande

(tecknat å akten).

Statistiska centralbyrån finner det falla utanför sin uppgift att bedöma, huruvida tidskriften, kan anses vara av det gagn för de i ansökan ifrågasatta läroanstalterna, att sökandens framställning, i vad den avser tidskriftens utdelning till desamma, må förtjäna att bifallas. Centralbyrån vill i stället för sin del upptaga frågan, huruvida staten överhuvud bör med penningmedel understödja utgivandet av ifrågavarande tidskrift, och får centralbyrån i detta avseende anförä följande.

Behovet av en svensk statistisk tidskrift har visserligen gjort sig rätt starkt gällande efter det den av statistiska centralbyrån allt sedan år 1860 utgivna tidskriften blivit i enlighet med den s. k. statistiska kommitténs förslag från och med år 1914 indragen. Det kan ej heller bestridas, att de hittills utgivna häftena av Nordisk statistisk Tidskrift innehålla åtskilliga värdefulla bidrag, ägnade framför allt att hålla statistikens utöfvere i kontakt med de aktuella spörsmålen inom deras verksamhetsområde, vilket även föranlett de därav intresserade ämbetsverken att införliva tidskriften med sina bokförråd. Men även om en sådan tidskrift i alla avseenden fyllde måttet för ett dylikt organ, synes tvekan kunna råda, huruvida tidpunkten just nu är den lämpliga för ett ingripande från statens sida för tryggande av tidskriftens framtida bestånd. Det får i detta sammanhang icke förbises, hurusom statsutgifterna under de senare åren allt mer måst begränsas till de oundgängligen nödvändiga, och vad särskilt den officiella statistiken beträffar har densamma på grund av otillräckliga anslag blivit på vissa områden beklagligt försenad,

varjämte den på dagordningen stående frågan om långt gående inskränkingar i speciellt denna gren av statsförvaltningen redan föranlett åtskilliga anslagsminskningar och till och med inställandet av tryckningen utav vissa statistiska redogörelser. Det skulle därför, enligt centralbyråns förmenande, vara mindre följdriktigt, om staten nu lämnade understöd åt en enskild tidskrift inom den statistiska branschen, samtidigt med att statens egen verksamhet inom samma område av kostnadshänsyn allt mer beskäres.

I den slutliga handläggningen av förevarande ärende hava deltagit tjänstförrättande överdirektören Burström, byråcheferna Arosenius och Höijer samt t. f. byråchefen Ahlberg.

Utdrag ur centralbyråns protokoll, utvisande av undertecknad Höijer uttalad särskild mening, bifogas.

Stockholm den 8 oktober 1923.

Underdånigst

Hugo Burström.

Ernst Höijer.

Protokoll fört vid sammanträde i statistiska centralbyrån den 8 oktober 1923.

Närvarande:

Tjänstförrättande överdirektören H. Burström.

Byråchefen E. Arosenius.

» E. Höijer.

Tillförordnade byråchefen E. Ahlberg.

Dagens ärende föredrogs av byråchefen E. Höijer. Vid protokollet undertecknad Sjöstrand.

§.

Föredrogs Kungl. Maj:ts remiss till ämbetsverket angående avgivande av utlåtande över fil. dr Thor Anderssons underdåniga anhållan om statsunderstöd för utgivande av Nordisk Statistisk Tidskrift; och beslöts underdånigt utlåtande av det innehåll, ämbetsverkets registratur utvisar.

Mot beslutet anmälde byråchefen Höijer följande avvikande mening:

Vid bedömande av de hittills utkomna häftena av Nordisk Statistisk Tidskrift har jag kommit till den uppfattningen, att tidskriften med hänsyn såväl till dess allmänna planläggning som till ett flertal i densamma förekommande, värdefulla uppsatser är förtjänt av underhåll från statens sida. Då tillika ett bifall till sökandens framställning otvivelaktigt vore till gagn för den svenska statistiken och dess utöware, utan att därmed den officiella statistiken berövades något av dess knappt tillmätta anslag, anser jag, att statistiska centralbyrån bort tillstyrka statsbidrag till tidskriften att, i den mån medel för ändamålet äro tillgängliga, utgå med visst belopp för inlösning av däremot svarande antal exemplar.

In fidem

J. Sjöstrand.

Vidimeras:

J. Sjöstrand.

Avskrift.

PROFESSOR PHRAGMÉN
DJURSHOLM

Riksdagsmannen herr Oscar Osberg, Stockholm.

Till svar på Eder anhållan att få erfara mitt omdöme om den af dr Thor Andersson utgivna Nordisk Statistisk Tidskrift, vill jag gerna meddela, att jag har ett mycket godt intryck av det som hittills utkommit av denna tidskrift. Dr Andersson har lyckats förvärva synnerligen framstående medarbetare, och dessa hava tydligen med stort intresse omfattat hans företag, vilket därigenom erhållit, som mig synes, en glansfull start. Att fortsättningen skall infria de stora löftena, som början sålunda givit, har jag ingen anledning som helst att betvivla.

Med utmärkt högaktning

E. Phragmén.

Den 18 januari 1924.

Vidimeras:

E. Landin.

Axel Rosén.

Avskrift.

(Stämpel).

NORGES BANK

Kristiania den 12 december 1923.

I anledning av at der ansøkes om bevilling av Lachmannske fonden til utdeling av 200 exemplarer av Nordisk Statistisk Tidskrift blandt undervisningsanstalter i de nordiske lande, tillater jeg mig at ledsage andragendet med min bedste anbefaling. Det av dr. Thor Andersson utgivne tidskrift har allerede oparbejdet sig en anset stilling, og det følges ogsaa av de norske fagmænd og forøvrig i interesserte kredse med megen opmærksomhet. Det är derfor meget ønskelig at tidsskriftet gjennem øket tilslutning gives anledning til at fortsætte sin paa en saa heldig maate paa begyndte virksomhet og til at fylde den opgave som utgiveren har stillet sig. Likeledes vil det være særdeles nyttig at et videnskabelig skrift indeholdende saa meget værdifuldt stof fra samfundvidenskabernes omraade, blev gjort tilgængelig for undervisningsanstaltene i de nordiske lande.

N. Rygg.

Vidimeras:

I. Schelvander.

Sten Daniel.

Avskrift.

PROFESSOR W. JOHANSEN
GOTHERSGADE 140
KØBENHAVN

Den 19:de December 1923.

Det er min Overbevisning, at den Støtte fra det Lachmannske Fond, som søges af Udgiveren af »Nordisk Statistisk Tidskrift» til Uddeling af 200 Exemplarer af Tidskriftet, vilde være i høj Grad vel anvendt. Det fore-

kommer mig, at det nævnte, af Dr. Thor Andersson ledede Tidsskrift paa udmærket Maade løser den foreliggende Opgave, saaledes at det vil være af stor Betydning for Udbredelsen af Statistisk Kundskab og Indsigt om Tidsskriftet fik den større Leseledes, som det tilstræber at give det. Den store og stigende Betydning, baade paa økonomiske og paa de forskelligste videnskabelige Omraader, som statistisk Forskning har og bør have, gør det ønskeligt, at et Tidsskrift af saa høj Rang som »Nordisk Statistisk Tidsskrift» faar al den Støtte, som kræves for at det kan faa den Udbredelse, det fortjæner og derfor gøre den Nytte, som det har Evne til.

W. Johansson.

Vidimeras:

G. Schelwander.

H. P. Sundström.

Assuradøren ¹⁵/₁₂ 1923.

Nordisk Statistisk Tidsskrift.

Interessen for Videnskabelig Statistik er i utvivlsom Vækst overalt. Den Litteratur, som Studierne paa dette Felt fremkalder, har et kolossalt Omfang og er af overordentlig Værdi, selvom — som nylig herhjemme — et Makværk kan se Dagens Lys. Jeg er heller ikke i Tvivl om at selv Krese, der paa Forhaand stiller sig afvisende overfor de moderne Teorier og deres Anvendelighed i Praksis, i Tidens Løb vil faa Øjnene op for Betydningen af disse Rørelser og for Nyttens af at følge med i, hvad der sker paa dette Omraade.

Det er derfor, at jeg gerne vil gøre Assuradørens Læsere opmærksom paa et Arbejde, der gøres i Sverige, i denne Sag, og som giver sig synligt Udslag i det Tidsskrift hvis Navn staar over disse Linier.

Tidsskriftet udgives af den kendte svenske Dr. Thor Andersson og dets Aargang 1923 bærer Nummeret 2. Det er saaledes i sin Vorden og kan trænge til Støtte fra interesserede Krese, hvorfor jeg gerne vil anbefalde det til Forsikringsverdenens Bevaagenhed. Det bærer i ikke ringe Grad Præget af Udgiverens ejendommelige og betydelige Personlighed gennem talrige Artikler fra hans særpregede Pen. Og han har forstaaet at samle om sig en Skare af Fagets mest fremragende Dyrkere fra mange Lande. Man finder i Hefterne Navne som Bortkiewicz, Tschuprow, Czuber m. fl. og af danske Navn et saa berømt som W. Johansson foruden et saa godt som Joh:s Dalhoff. Artiklerne bevæger sig paa alle mulige Felter: sociale Spørgsmaal, Forsikring, statistisk-teoretiske o. m. a.

Det kan vel ikke nægtes, at de nugældende Valutaforhold kan have deres Andel i, at saa mange av de bedste Navne fra det store Udland optræder som medarbejdere ved Tidsskriftet. Men man tør vel haabe, at de befinder sig saa godt der, at de ikke vil svigte, naar Forholdene — det ske snart — bedrer sig for deres Lande. Og i saa Fald kan man regne med, at den periodiske Litteratur gennem dette Tidsskrift har faaet en meget værdifuld Forøgelse.

V. E. Gamborg.